

UDK 316.7:39

Primljeno: 20. 03. 2020.

Izvorni naučni rad
Original scientific paper

Mirjana Gregurić, Ljubica Bakić-Tomić

RAZLIKE U STORYTELLINGU (KAPACITETU ZA PRIPOVIJEDANJE PRIČA) IZMEĐU STUDENATA ISTOČNE I ZAPADNE KULTURNE TRADICIJE

S obzirom na to da je storytelling pristup u poučavanju koji je usmjeren na učenika/studenta i koji potiče duboko i osobno učenje, svrha ovoga istraživanja je potaknuti veće korištenje storytellinga u nastavi kako bi učenici/studenti lakše i brže učili i unaprijedili svoja postignuća. Ovo je istraživanje poduzeto s ciljem da se ispita kapacitet za storytelling kod studenata učiteljskog i nastavničkih fakulteta u Republici Hrvatskoj (uzorak su činili 104 studenta Sveučilišta u Zagrebu), te provede detaljna analiza dimenzija kapaciteta za pripovijedanje priča, kako bi se mogli usporediti s nalazima drugih istraživača za zemlje zapadne kulture (SAD i Njemačka), te zemlje istočne kulture (Kina i Vijetnam), kao i da se istraže razlike u percepciji storytellinga između studenata koji pripadaju istočnoj odnosno zapadnoj kulturnoj tradiciji. Ovo istraživanje je učinjeno posebno iz razloga jer u Republici Hrvatskoj do sada nije bilo sličnih istraživanja. Također se željelo saznati kako kulturalne razlike utječu na tu percepciju. Rezultati istraživanja su iznenađujući, jer se pokazalo da su hrvatski studenti najbliži američkim studentima po dimenzijama kapaciteta za pripovijedanje priča, a to znači da su hrvatski studenti bliži američkim nego njemačkim studentima iako i s njemačkim studentima postoji povezanost ali je nešto manja. U odnosu na studente istočne kulture nađena je nevjerojatna sličnost hrvatskih studenata s vijetnamskim studentima i to u jednoj dimenziji storytellinga, a to su uvjerenja i vjerovanja.

Ključne riječi: pripovijedanje priče; sposobnost (kapacitet) za pripovijedanje priča; dimenzije storytellinga; studenti zapadne i istočne kulturne tradicije

UVOD

Pripovijedanje priče jedan je od najstarijih načina učenja i poučavanja. Od postanka ljudskoga roda pa sve do danas, priče se prenose s koljena na koljeno i dio su identiteta zajednice u kojoj se pripovijedaju. Pripovijedanjem se mlađim naraštajima prenosi znanje, vještine, mudrosti, vjerovanja, moralna načela i običaji (tradicija) kojima neka zajednica nastoji osigurati svoj opstanak. Pripovijedanje priče koristi se u edukaciji djece ali i u edukaciji odraslih ljudi. Postoje mnoge prednosti storytellinga u nastavnom procesu kako u osnovnoškolskom, srednjoškolskom tako i u visokom obrazovanju. Pripovijedanje pomaže učenicima/studentima u usvajanju raznih znanja, unapređivanju vještina aktivnoga slušanja, pomaže u usmenom i pisanom izražavanju, doprinosi razvoju kritičkog mišljenja, samopouzdanja i samopoštovanja, poboljšava raspoloženje, potiče emocije, maštu, pozornost, motivaciju, kreativnost, komunikacijske vještine, razumijevanje drugih kultura, toleranciju, empatiju i druge moralne i ljudske vrijednosti. Osim toga, storytelling je važan jer odgovara na bitna ljudska pitanja pomažući u izgradnji osobnoga identiteta kao i u izgradnji identiteta zajednice. Priče, također, povezuju ljude, zbližavaju ih, tješe u doba osobnih i kolektivnih nesreća, uveseljavaju pri sretnim događajima, olakšavaju rad... Priče imaju i svoju negativnu stranu, pa one mogu plašiti ljude, udaljavati ih, poticati nepravdu, nasilje i rat. U ovome radu stavit će se naglasak na pozitivne karakteristike priče.

Gabelica i Težak (2017) kažu da je pripovijedanje sposobnost pripovjedača da strukturira priču pri usmenom izlaganju izvornog sadržaja. Definirajući pripovijedanje, Roney (1998) je naglasio da je ono u svojem najosnovnijem obliku stvaralački proces u kojemu osoba (pripovjedač), koristeći mentalne slike, narativnu strukturu i vokalizaciju ili pjevanje, komunicira s drugim ljudima (publikom) koji sudjeluju u stvaranju priče također koristeći mentalne slike i komunicirajući s pripovjedačem prvenstveno putem svojega govora tijela i izraza lica.

Nelson (2003) kaže da su u najširem smislu priče dio neke kulture, dijele ih i preporučavaju svi članovi te kulture. Za pripovijedanje pretpostavlja da je poput jezika grupni konstrukt/radnja, ona koja pretvara pojedinačna sjećanja u zajedničke pojmovne sustave. Znanje ljudi utemeljeno na vlastitom iskustvu koje se može dijeliti s drugima ali i sa kulturom u kojoj ljudi/pojedinci žive naziva autobiografskim pamćenjem. Autobiografsko pamćenje je, prema Nelsonu (2003), funkcionalno i strukturalno povezano s korištenjem kulturnih mitova i društvenih narativa. Mitovi su u nekoj kulturi, prije ali i danas, doprinosili grupnoj koheziji, služili učvršćivanju društvenih struktura i pružanju zajedničkog načina razumijevanja i objašnjavanja svijeta. Društvene na-

rativne prakse odražavale su hijerarhijske oblike društva, nudeći modele ponašanja, čak i mišljenja pojedincima, članovima kulture. U autobiografskom pamćenju naglasak je stavljen na ja (self) u različitim kulturnim i društvenim kontekstima što je utjecalo na oblik i funkciju autobiografskog pamćenja i potrebu za razvijanjem jedinstvene osobne životne pripovijesti u tim kontekstima. Nelson (2003) naglašava da je izloženost djece narativima i obiteljskim povijestima u pričama koje pripovijedaju njima bliski ljudi (majke), vjerojatno dostatna velikom broju djece da konstruiraju svoje vlastite priče o važnim događajima koji su obilježili dječje ja (self) tijekom djetinjstva. Autorica govori o uskoj vezi između jezične prakse i pojave autobiografskog pamćenja u ranom djetinjstvu. Uspostavljanje autonomnog i jedinstvenog ja putem konstrukcije vlastitih narativa važno je za pojedinca, za njegove društvene i osobne funkcije. Nelson (2003) tvrdi da odnos osobnog i kulturnog možemo shvatiti u kontekstu različitih načina na koje su autobiografsko pamćenje i društveni narativi služili sličnim osobnim i društvenim funkcijama tijekom ljudske povijesti, uz balans između uloga pojedinca i društva koje se mijenjaju tijekom vremena. Marković kaže: „Priče koje stvaramo utječu na priče drugih ljudi, što omogućava pronalaženje značenja u mreži priča koje stvaramo i živimo. Podjednako, ta se mreža značenja i veza proširuje na interpersonalnu interakciju, kao i na interakciju među kulturnim oblicima“ (2008: 128).

Miller i Byhouwer Moore (1989) naglašavaju da priče koje ljudi iznose iz svojih osobnih iskustava mogu igrati snažnu ulogu u dječjoj socijalizaciji te u prenošenju društvenih i moralnih poruka, a mogu imati i snažne emocionalne učinke na djecu. Autorice su se bavile dječjim narativnim okruženjima i vrstama poruka koje njegovatelji namjerno ili nenamjerno prenose svojim osobnim pripovijedanjem. Zaključile su da ponavljano izlaganje paralingvističkim i neverbalnim značajkama pripovijedanja može doprinijeti kod djece stvaranju početnih afektivnih spoznaja na kojima će dijete graditi buduća razumijevanja. Osim što okruženje u kojemu se pripovijeda pruža primjer djeci kako slušati priče i kako ih pripovijedati, ono također potiče trajnu identifikaciju sa drugim značajnim pojedincima ili skupinama, roditeljima ili prijateljima. Djetetovo razumijevanje i sudjelovanje u osobnom pripovijedanju odraslih omogućuje mu pristup iskustvima značajnih drugih, iskustvima koja su vremenski, prostorno i afektivno/kognitivno nepristupačna, a mogu biti izvor u izgradnji djeteta kao osobe.

Prethodno navedeno je značajno za ovaj rad jer se rad bavi sjećanjima iz djetinjstva, odnosno percepcijama o iskustvima pripovijedanja u djetinjstvu koja imaju studenti Učiteljskog i nastavničkih fakulteta u Zagrebu kako bi se istražio utjecaj toga pripovijedanja i narativne okoline na kapacitet studenata za pripovijedanje priče.

Istraživanja provedena u svijetu otkrivaju veliku važnost i vrijednost pripovijedanja priča za studente. Rezultati istraživanja su pokazali da pripovijedanje priča može studentima pomoći u učenju (Moitra 2014), može kod studenata potaknuti aktivno slušanje (Campolat, Kuzu, Yildirim i Campolat 2015), razvoj mašte i pismenosti (Mottley i Telfer 1997), doprinijeti razvoju jezika (Paul 2012), unaprijediti interpersonalnu komunikaciju (Juraid i Ibrahim 2016), umanjiti stres od ispita (Frude i Killick 2011), povećati otpornost na neke buduće traumatske doživljaje (Nguyen i sur. 2015) te djelovati na samopoštovanje i empatiju (Zak 2014). Jedna od važnih značajki pripovijedanja je ta što putem pripovijedanja studenti mogu razvijati i kritičko mišljenje, potaknuti samousmjeravanje, rješavanje problema i obogaćivati osobno znanje (Binks, Smith, Smith i Joshi 2009).

Juraid i Ibrahim (2016) poduzeli su istraživanje na sveučilištu Taibah u Saudijskoj Arabiji. Svrha njihovog eksperimentalnog istraživanja bila je istražiti učinak *storytellinga*/pripovijedanja priča na razvijanje komunikacijskih vještina studentica engleskog kao stranog jezika (EFL) i saznati kakav je njihov stav o korištenju ove strategije za poboljšanje njihovih komunikacijskih vještina. Studentice su bile podijeljene na eksperimentalnu grupu u kojoj se provodilo pripovijedanje i kontrolnu grupu u kojoj nije bilo pripovijedanja priča. Rezultati istraživanja su pokazali da postoje statistički značajne razlike između eksperimentalne i kontrolne grupe. Studentice eksperimentalne grupe pokazale su bolje vještine u interpersonalnoj komunikaciji od studentica kontrolne grupe, a također su ostvarile bolje rezultate u pisanju i usmenoj komunikaciji. Istraživači su zaključili da je poželjno uvesti na fakultete kolegije komunikacijskih vještina i pripovijedanja priča. Ističu da bi pripovijedanje priča moglo pomoći studentima da otkriju skrivene talente u pisanju, izvođenju ili grafičkom dizajnu, moglo bi motivirati i potaknuti studente da više slušaju, govore, čitaju i pišu na engleskom jeziku. Autori naglašavaju da priče poboljšavaju raspoloženje studenata i čine učenje manje obveznim, a profesori koji rabe pripovijedanje priča u svojem radu, od studenata dobivaju brze povratne informacije koje održavaju proces učenja.

Rezultati istraživanja Rodríguez-Cáceres i Pérez-Gómez (2017) su pokazali kako poučavanje studenata čitanju naglas u kombinaciji s tehnikama pripovijedanja može imati pozitivne učinke na njihov profesionalni i osobni rast kao budućih učitelja engleskog kao stranog jezika (EFL). Što se tiče izobrazbe studenata-budućih učitelja i nastavnika, Vizek Vidović i sur. (2005) također navode da se u sustavu obrazovanja učitelja/nastavnika u Europi tradicionalni pristup usmjeren na nastavnika, mijenja pristupom usmjerenim na studenta, što se transferira i na pristup usmjeren na učenika nakon što studenti završe studij i dođu u školsko okruženje. Upravo je **pripovijedanje priče jedan od konstruktivističkih pristupa u učenju** (prema Stanley i sur. 2015)

koji je usmjeren na studenta/učenika i, ako se rabi u radu sa studentima, tada će i studenti po završetku učiteljskih i nastavničkih studija rabiti pripovijedanje u školi u radu s djecom. To je jako važno jer pripovijedanje priče ima važnu ulogu u odgoju i obrazovanju djece. U nastavnome procesu cilj je učitelja/pripovjedača da se pripovijedanjem priča poveže sa slušateljima/učenicima kako bi im prenio važnu poruku, kako bi povezao učenike međusobno i pritom u učenika potaknuo pozornost i maštu (Perrow 2010), razvoj vještina kritičkog mišljenja, kreativnost, aktivno sudjelovanje u učenju, pismenost, međuljudske vještine (Agosto 2013), maštu i kreativnost (Phillips 2000), znanje, komunikaciju i pismenost (Nguyen i Nguyen 2018), razumijevanje vlas-tite kulture i kultura drugih naroda (Mello 2001). Pripovijedanje je komunikacijski čin kojim se učenicima prenose mnoge moralne i ljudske vrijednosti (Težak i Čudina-Obradović 1993), kojim se djeluje na emocije (Egan 2005, Forest 2010), pomoću kojega se učenicima pomaže spoznati sebe i prebroditi neke teškoće u odrastanju (Dujmović 2006), a isto tako pomaže učenicima u rješavanju konflikata (Berkowitz 2011).

S obzirom na to da pripovijedanje priče ima bitnu ulogu u odgoju i obrazovanju djece, važno je saznati kakav kapacitet za pripovijedanje imaju studenti, budući učitelji i nastavnici. Prema Nguyen i sur. (2016) **kapacitet za pripovijedanje priče** neke osobe sastoji se od četiri dimenzije (varijable). To su: intenzitet, vrsta priče, utisak, te uvjerenja i vjerovanja. Varijablom intenziteta istražuje se učestalost kojom se nekoj osobi u djetinjstvu pripovijedalo priče. Varijablom vrsta priče, kao što i sam naziv varijable govori, istražuje se koje vrste priča su najčešće pripovijedane u djetinjstvu osobe čiji se kapacitet ispituje. Varijablom utiska istražuje se ispitanikov odnos u djetinjstvu prema omiljenim pričama, prepričava li ispitanik sada u odrasloj dobi omiljene priče iz djetinjstva drugima, pomažu li priče iz djetinjstva ispitaniku da se bolje nosi s teškoćama na koje nailazi sada u odrasloj dobi te pomažu li te omiljene priče u osnaživanju vrednota koje su ispitaniku važne. Varijablom uvjerenja i vjerovanja istražuje se tko je ispitaniku najčešće pripovijedao priče u djetinjstvu, koju vrstu priča je ispitanik preferirao da mu se pripovijeda u djetinjstvu te kakva su sadašnja uvjerenja, kao odrasle osobe, o tome koja je uopće svrha pripovijedanja. Na temelju rezultata ispitivanja ovih četiriju varijabla saznajemo koliki je kapacitet ispitanika za pripovijedanje priča. Znanje o tome kakav je kapacitet za pripovijedanje priče studenata, budućih učitelja i nastavnika je vrlo važno jer su znanstvenici otkrili da o kapacitetu za pripovijedanje ovisi koliko i kako će studenti – budući učitelji i nastavnici pripovijedati priče u svojem budućem radu s učenicima (Nguyen i sur. 2016). S obzirom na rezultate istraživanja koji su ukazali na važnost pripovijedanja priče u nastavnome procesu te na pozitivan utjecaj koji pripovijedanje ima na učenike, saz-

nanje o kapacitetu studenata za pripovijedanje priče ukazuje na moguću potrebu osnaživanja toga kapaciteta putem dodatnih kolegija na fakultetima.

METODA I UZORAK ISTRAŽIVANJA

U istraživanju je korišten upitnik *Percepcije odraslih o iskustvima pripovijedanja iz djetinjstva* (eng. *The Adults Perceptions about Childhood Experiences with Storytelling*) (Nguyen i sur. 2016) za ispitivanje sposobnosti (kapaciteta) studenata – budućih učitelja i nastavnika za pripovijedanje priče. Upitnik je korišten u studiji koju su poduzeli Nguyen i sur. (2016) na uzorku od 996 studenata učiteljskih i nastavničkih fakulteta iz četiri zemlje: Kine, Njemačke, Vijetnama i Sjedinjenih Američkih Država (SAD). Istraživači su željeli doznati kakve su percepcije studenata o iskustvima pripovijedanja priče iz njihovoga djetinjstva. Upitnik se sastoji od 18 tvrdnji kojima se mjere dimenzije: intenzitet pripovijedanja priča u djetinjstvu (pitanja: 1, 2, 3, 4, 5, 6), najčešća vrsta priče koja se pripovijedala (pitanja: 7, 8, 9, 10, 11), utisak ili dojam koji je priča ostavila na studente u djetinjstvu (pitanja: 12, 13, 14, 15) te tko im je pripovijedao priče i koja su vjerovanja studenata o svrsi pripovijedanja (pitanja: 16, 17, 18). Ispitanici su odgovarali na ponuđene tvrdnje u upitniku zaokruživanjem odgovora na skali Likertova tipa od 1 do 5 (gdje je 1 = nikada, a 5 = uvijek).

Uzorak istraživanja - nakon što je dobivena suglasnost autora, upitnik je preveden na hrvatski jezik i primijenjen u akademskoj godini 2019./20. na Sveučilištu u Zagrebu koje priprema buduće učitelje i nastavnike za osnovne škole u Republici Hrvatskoj. Stratificirani uzorak činilo je **104 studenta** završnih godina studija od mogućih cca 1000: Učiteljskoga fakulteta 47,00% studenata i 53,00% studenata Prirodoslovno-matematičkog i Filozofskoga fakulteta zajedno, samo nastavničkih smjerova. Od ukupnoga broja studenata (N=104), muških je bilo 21,20%, a ženskih 78,80%. Uzorak su sačinjavali studenti četvrte i pete godine studija.

Cilj ovoga istraživanja je ispitati koliki je kapacitet hrvatskih studenata budućih učitelja i nastavnika za pripovijedanje priče. Također je važno usporediti njihov kapacitet s kapacitetom za pripovijedanje studenata nastavničkih i učiteljskih fakulteta zapadne kulture (Amerika i Njemačka) i istočne kulture (Kina i Vijetnam).

Svrha istraživanja je saznati kojim studentima određenoga kulturnoga kruga su bliski rezultati hrvatskih studenata – budućih učitelja i nastavnika.

U skladu s definiranim ciljem i svrhom postavljena su sljedeća **istraživačka pitanja (IP)**:

IP 1. Imaju li studenti – budući učitelji i nastavnici na Zagrebačkom sveučilištu razvijenu sposobnost (kapacitet) za pripovijedanje priča?

- 1a) Koliki je intenzitet pripovijedanja priča u djetinjstvu?*
- 1b) Koja je najčešća vrsta priče koja se pripovijedala u djetinjstvu?*
- 1c) Kakav je utisak ili dojam ostavila priča na studente u djetinjstvu?*
- 1d) Koja su uvjerenja i vjerovanja studenata o svrsi pripovijedanja priča, te tko im je pripovijedao priče?*

IP 2. Postoji li statistički značajna razlika u sposobnosti (kapacitetu) za pripovijedanje priča kod studenata – budućih učitelja i nastavnika na Zagrebačkom sveučilištu u odnosu na kapacitet studenata učiteljskih i nastavničkih fakulteta zapadne kulture (Amerika i Njemačka) te u odnosu na kapacitet studenata istočne kulture (Kina i Vijetnam)?

REZULTATI ISTRAŽIVANJA S DISKUSIJOM

Prvi korak u analizi instrumenta ispitivanja - skupa tvrdnji je procjena pouzdanosti analiziranih mjernih ljestvica. Prema tablici 1., može se zaključiti da se Cronbach alfa koeficijent mjere unutarnje dosljednosti instrumenta kreće od 0,768 do 0,907. Ovaj rezultat pokazuje vrlo dobru pouzdanost instrumenta za mjerenje svih dimenzija (varijabli) kapaciteta za pripovijedanje priča/*storytelling* na uzorku od 104 studenta u Republici Hrvatskoj.

Tablica 1. Percepcija priče - skalni rezultati

Varijabla	N	M	SD	α
Intenzitet	104	3,3	,75	,823
Vrsta priče	104	3,2	,82	,806
Utisak	104	3,2	,86	,768
Percepcija	104	3,3	,71	,907

α – Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti

Istraživačko pitanje: 1a) Koliki je intenzitet pripovijedanja priča u djetinjstvu?
 Varijablom intenziteta istražuje se učestalost pripovijedanja priča nekoj osobi u djetinjstvu

Tablica 2. Intenzitet pripovijedanja priče u djetinjstvu

Varijabla	N	M	SD	Nikada	Vrlo rijetko	Ponekad	Često	Vrlo često
				%	%	%	%	%
Kada ste bili dijete jesu li vam članovi obitelji pripovijedali priče kod kuće?	104	3,7	,96	1,0	11,5	23,1	43,3	21,2
Kada ste bili dijete jesu li vam pripovijedali priče van obiteljskog doma?	104	3,1	1,00	8,7	14,4	37,5	35,6	3,8
Koliko su vam često pripovijedali priče?	104	3,6	,79	,0	6,7	35,6	45,2	12,5
Kada ste bili dijete jesu li vam kod kuće čitali knjige na glas?	104	3,5	1,15	7,7	10,6	26,0	36,5	19,2

Prema tablici 2. može se zaključiti da su studentima Učiteljskog i nastavničkih fakulteta Zagrebačkog sveučilišta u djetinjstvu priče pripovijedane često. To je izjavilo u prosjeku cca 60% ispitanika. Priče su im pripovijedali uglavnom članovi obitelji, a rjeđe netko izvan obitelji, izuzetak je rubrika *ponekad* u kojoj se jedino pojavljuje veći postotak (37,5%) nego u rubrici često (35,6%). Često su im se čitale knjige naglas. Možemo zaključiti da je intenzitet pripovijedanja priča u djetinjstvu bio vrlo velik.

Istraživačko pitanje: 1b) Koja je najčešća vrsta priče koja se pripovijedala u djetinjstvu?

Varijablom vrsta priče, kao što i sam naziv varijable govori, istražuje se koje vrste priča su najčešće pripovijedane u djetinjstvu osobe čiji se kapacitet ispituje.

Tablica 3. Vrsta priče koja se pripovijedala u djetinjstvu

Varijabla	Kategorija	%
Kao dijete, kakvu vrstu priča ste preferirali da vam se pripovijeda?	nikakve, nemam preferencije ili se ne sjećam	22,20
	narodne priče, legende, priče o duhovima i anđelima	34,40
	dokumentarna literatura: biografske priče, dokumentarne priče, priče iz svijeta znanosti, priče iz svijeta sporta	4,00
	religijske, poučne priče	2,00
	pomiješane vrste priča	37,40
Ukupni N		100,00

Na temelju rezultata iz tablice 3. može se zaključiti da su studenti Učiteljskog i nastavničkih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u djetinjstvu preferirali narodne priče, legende, priče o duhovima i anđelima (predaje), te pomiješane vrste priča. To je izjavilo cca 70% ispitanika. Najmanju preferenciju studenti su u djetinjstvu imali prema religijskim pričama i dokumentarnoj literaturi.

Međutim, testiranjem razlike analizom varijance s ponovljenim mjerenjima na pitanjima od 7 do 11 (varijable u tablici 4. od 1 do 5), pokazalo se da su priče iz osobnog iskustva statistički značajno češće pripovijedane i statistički se značajno u tome razlikuju ($F=28,24$ uz $p<0,001$) u odnosu na druge vrste priča.

Tablica 4. Testiranje razlike analizom varijance za vrste priča koje su pripovijedane u djetinjstvu studenata

F-omjer (p)*	Br.	Varijabla	Deskr. statistika				Usporedbe			
			N	M	SD	SE	1	2	3	4
28,24 (<0,001)		Osobna iskustva	104	3,90	,82	,08	-	,000	,000	,000
	2	Narodne priče	104	3,13	1,17	,11	,000	-	,973	1,000
	3	Književne priče	104	3,29	1,07	,10	,000	,973	-	,177
	4	Religijske priče	104	3,00	1,16	,11	,000	1,000	,177	-
	5	Pomiješane priče	104	2,79	1,23	,12	,000	,013	,000	,703

*F- omjer koji mjeri postojanje statistički značajnih razlika

Istraživačko pitanje: 1c) Kakav je utisak ili dojam ostavila priča na studente u djetinjstvu?

Varijablom utisak istražuje se ispitanikov odnos u djetinjstvu prema omiljenim pričama, prepričava li ispitanik sada u odrasloj dobi omiljene priče iz djetinjstva drugima, pomažu li priče iz djetinjstva ispitaniku da se bolje nosi s teškoćama na koje nailazi sada u odrasloj dobi te pomažu li te omiljene priče u osnaživanju vrednota koje su ispitaniku važne.

Prema rezultatima u tablici 5. možemo zaključiti da kod studenata omiljene priče iz djetinjstva nisu ostavile jak utisak ili dojam jer dominira izbor „ponekad“ koji je odabralo njih nešto više od 30%, što znači da samo ponekad priče iz djetinjstva pomažu da se lakše nose s teškoćama u odrasloj dobi te da učvrste vrednote koje su im kao odraslim osobama važne.

Tablica 5. Utisak ili dojam kojeg je priča ostavila na studente u djetinjstvu

Varijabla	N	M	SD	Nikada	Vrlo rijetko	Ponekad	Često	Vrlo često
				%	%	%	%	%
Sada kao odrasla osoba, prepričavate li omiljene priče iz djetinjstva drugima?	104	3,1	1,14	5,8	26,0	30,8	23,1	14,4
Pomaže li vam prisjećanje priča iz djetinjstva da se lakše nosite s teškoćama kao odrasla osoba?	104	2,7	1,06	15,4	27,9	35,6	17,3	3,8
Pomaže li vam omiljena priča iz djetinjstva da učvrstite/osnažite vrednote koje su vam važne?	104	2,9	1,30	18,3	17,3	30,8	19,2	14,4

Istraživačko pitanje: 1d) Koja su uvjerenja i vjerovanja studenata o svrsi pripovijedanja priča, te tko im je pripovijedao priče?

Varijablom uvjerenja o svrsi pripovijedanja priča i vjerovanja istražuje se tko je ispitaniku najčešće pripovijedao priče u djetinjstvu te kakva su sadašnja vjerovanja, kao odrasle osobe, o tome koja je uopće svrha pripovijedanja.

Tablica 6. Utisak ili dojam kojeg je priča ostavila na studente u djetinjstvu

Varijabla	Kategorija	%
Priča bi trebala sadržavati životnu lekciju ili pouku	Ne	21,2
	Da	78,8
Priča bi trebala pomoći djeci da pamte važne osobe iz njihova života	Ne	58,7
	Da	41,3
Priča bi trebala zabaviti, nasmijati i opustiti	Ne	14,4
	Da	85,6
Priča bi trebala poučiti o bitnim činjenicama i proširivati rječnik s ciljem poboljšanja uspjeha u školi	Ne	45,2
	Da	54,8

Prema rezultatima prikazanim u tablici 6. može se zaključiti da je studentima Učiteljskog i drugih nastavničkih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu važno da priče u djetinjstvu sadrže pouku ili životnu lekciju, te da služe zabavi, opuštanju i da ih nasmiju.

U djetinjstvu je studentima priče pripovijedala najčešće majka (86,50%), zatim djed ili baka (66,30%), te učitelj (41,30%), a najmanje otac (39,40%), prema rezultatima iz tablice 7.

Istraživačko pitanje 2.: Postoji li statistički značajna razlika u sposobnosti (kapacitetu) za pripovijedanje priča kod studenata budućih učitelja i nastavnika na Sveučilištu u Zagrebu u odnosu na kapacitet studenata učiteljskih i nastavničkih fakulteta zapadne kulture (Amerika i Njemačka) te u odnosu na kapacitet studenata istočne kulture (Kina i Vijetnam).

Tablica 7. Tko je najčešće pričao priče studentima u djetinjstvu

Varijabla	Kategorija	%
Kad ste bili dijete, tko vam je (najčešće) pripovijedao priče – majka	Ne	13,50
	Da	86,50
Kad ste bili dijete, tko vam je (najčešće) pripovijedao priče – otac	Ne	60,60
	Da	39,40
Kad ste bili dijete, tko vam je (najčešće) pripovijedao priče – djed i/ili baka	Ne	33,70
	Da	66,30
Kad ste bili dijete, tko vam je (najčešće) pripovijedao priče – učitelji	Ne	58,70
	Da	41,30

U svrhu odgovora na ovo istraživačko pitanje provedena je analiza varijance s Tukeyvim post-hoc testom. Sve analize provedene su programom R (R. Core Team 2018).

Tablica 8. Razlike u razvijenosti sposobnosti (kapaciteta) za pripovijedanje priča kod studenta različitih država

Varijabla	Država	N	M	SD	F omjer (p) *	Tukey HSD (test značajnosti razlika)			
						SAD	DE	KI	VI
Percepcija	RH	104	3,27	0,71	35,92 (<0,001)	0,874	0,030	0,000	0,000
	SAD	153	3,20	0,64		-	0,195	0,000	0,000
	DE	163	3,06	0,56		0,195	-	0,000	0,256
	KI	324	2,67	0,54		0,000	0,000	-	0,000
	VI	356	2,95	0,54		0,000	0,000	0,256	-
Intenzitet	RH	104	3,34	0,75	43,57 (<0,001)	0,924	0,823	0,000	0,000
	SAD	153	3,41	0,72		-	0,998	0,000	0,000
	DE	163	3,43	0,66		0,998	-	0,000	0,000
	KI	324	2,78	0,63		0,000	0,000	-	0,009
	VI	356	2,95	0,67		0,000	0,000	0,000	-
Vrsta priče	RH	104	3,22	0,82	33,10 (<0,001)	0,606	0,015	0,000	0,000
	SAD	153	3,10	0,71		-	0,324	0,000	0,009
	DE	163	2,96	0,67		0,324	-	0,000	0,784
	KI	324	2,54	0,62		0,000	0,000	-	0,000
	VI	356	2,89	0,61		0,009	0,784	0,000	-
Uvjerenja i vjerovanja	RH	104	3,21	0,86	24,93 (<0,001)	0,243	0,000	0,000	0,348
	SAD	153	3,02	0,74		-	0,001	0,000	0,979
	DE	163	2,70	0,72		0,001	-	0,784	0,000
	KI	324	2,62	0,68		0,000	0,784	-	0,000
	VI	356	3,06	0,73		0,979	0,000	0,000	-

*F- omjer koji mjeri postojanje statistički značajnih razlika

U tablici 8. rezultati analize pokazuju da postoji statistički značajna razlika među skupinama studenata iz pojedinih zemalja za percepciju ($F=35,92$; $p<0,001$), intenzitet ($F=43,57$; $p<0,001$), vrstu priče ($F=33,10$; $p<0,001$), te za uvjerenja i vjerovanja ($F=24,93$; $p<0,001$). U stupcima tablice 8. koji prikazuju statistički značajne vrijednosti među studentima pojedinih zemalja na osnovi Tukeyevog testa, možemo zaključiti da uglavnom među svim zemljama postoje statistički značajne razlike, to jest da se svi međusobno razlikuju po pitanju razvijenosti kapaciteta za pripovijedanje priča, gdje je $p<0,001$.

Pri tome se studenti iz Hrvatske ne razlikuju statistički značajno od studenata iz SAD-a, dok u odnosu na Njemačku, Kinu i Vijetnam postižu statistički značajno više rezultate. Razlike hrvatskih studenata u odnosu na studente iz SAD-a (zapadna kultura), uopće nisu nađene niti po jednoj od dimenzija kapaciteta za pripovijedanje priča. To znači da su hrvatski studenti u kapacitetu za pripovijedanje priča najbliži studentima SAD-a. U odnosu na njemačke studente, koji također pripadaju zapadnoj kulturi, nađene su sličnosti u dimenzijama: percepcija, intenzitet i vrsta priče, dok je kod uvjerenja i vjerovanja nađena statistički značajna razlika. To znači da u pogledu dimenzije uvjerenja i vjerovanja hrvatski studenti imaju više sličnosti s vijetnamskim studentima nego studentima iz Njemačke, što je krajnje neobično, ali istinito.

ZAKLJUČAK

Iz provedenog istraživanja možemo zaključiti da studenti Učiteljskog fakulteta te ostalih nastavničkih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu imaju razvijene sposobnosti (kapacitet) za pripovijedanje priča po sve četiri ispitivane dimenzije (varijable istraživanja): percepcija, intenzitet, vrsta priče te uvjerenja i vjerovanja.

Rezultati istraživanja su pokazali da postoje statistički značajne razlike u kapacitetu za pripovijedanje priče (ne ulazeći u pojedine dimenzije kapaciteta) između studenata koji pripadaju istočnoj kulturnoj tradiciji (Kina i Vijetnam) i studenata koji pripadaju zapadnoj kulturnoj tradiciji (RH, SAD i Njemačka). Prema svim dimenzijama kapaciteta za pripovijedanje priča hrvatski studenti su najbliži studentima SAD-a, dok su rezultati istraživanja pokazali da postoje sličnosti u kapacitetu između njemačkih i hrvatskih studenata u tri dimenzije, ali je ta sličnost znatno manja nego između američkih i hrvatskih studenata. Dimenzija u kojoj se njemački i hrvatski studenti razlikuju su uvjerenja i vjerovanja. Iznenadujuće je, da su hrvatski studenti prema dimenziji uvjerenja i vjerovanja bliži vijetnamskim studentima koji pripadaju kulturi Istoka.

LITERATURA:

1. Agosto, Denise E. (2013), "If I Had Three Wishes: The Educational and Social/Emotional Benefits of Oral Storytelling", *Storytelling, Self, Society*, 9 (1), 53-76.
2. Berkowitz, Doriet (2011), "Oral storytelling: Building community through dialogue, engagement, and problem solving", *Young Children*, 66 (2), 36-40.
3. Binks, Emily, Dennie L. Smith, Lana J. Smith, R. Malatesha Joshi (2009), "Tell Me Your Story: A Reflection Strategy for Preservice Teachers", *Teacher Education Quarterly*, 36(4), 141-156.
4. Canpolat, Murat, Sekvan Kuzu, Bilal Yildirim, Sevilay Canpolat (2015), "Active listening strategies of academically successful university students", *Eurasian Journal of Educational Research*, 60, 163-180.
5. Dujmović, Mauro (2006), "Storytelling as a Method of EFL Teaching", *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu* 1(1), 75-87.
6. Egan, Kieran (2005), *An imaginative approach to teaching*, John Wiley and Sons, San Francisco
7. Forest, Heather (2010), "Storyworlds in the classroom", *Storytelling, Self, Society*, 6(3), 245-249.
8. Frude, Neil, Steve Killick (2011), "Family storytelling and the attachment relationship", *Psychodynamic Practice*, 17, 441-455.
9. Gabelica, Marina, Dubravka Težak (2017), *Kreativni pristup lektiri*, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb
10. Juraid, Reem Abdullah, Mahdi M. A. Ibrahim (2016), "The effect of storytelling on developing communication skills of EFL female students and their attitudes toward it", *Educational Research International*, 5(4), 71-131.
11. Marković, Jelena (2008), "Osobni mit, mit o djetinjstvu i obiteljski mit u usmenom narativnom diskursu?", *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku*, 45(2), 115-132.
12. Mello, Robin (2001), "Building bridges: How storytelling influences teacher and student relationships", *The Journal of Higher Education*, 17(6), 301-307.
13. Miller, Peggy, Barbara Byhouwer Moore (1989), "Narrative conjunctions of caregiver and child: A comparative perspective on socialization through stories", *Ethos. Journal of the Society for Psychological Anthropology*, 17(4): 428-449.

14. Moitra, Karobi (2014), "Storytelling as an Active Learning Tool to Engage Students in a Genetics Classroom", *Journal of Microbiology and Biology Education*, 15(2), 332–334.
15. Mottley, Reed, Richard Telfer (1997), "Storytelling to promote emergent literacy: Prospective teachers' storytelling experiences and expectations", In: K. Camperell, B. L. Hayes and R. Telfer (Eds.). *Promises, progress and possibilities: Perspectives of literacy education. Seventeenth Yearbook of the American Reading Forum*, American Reading Forum, Logan, Utah, 127-147.
16. Nelson, Katherine (2003), "Self and social functions: Individual autobiographical memory and collective narrative", *Memory*, 11(2), 125-136.
17. Nguyen, Kate, Nile Stanley, Laurel Stanley, Yonghui Wang (2015), "Resilience in language learners and the relationship to storytelling", *Cogent Education*, 2(1) <https://www.cogentoa.com/article/10.1080/2331186X.2014.991160> (pristupljeno 10. 5. 2019.)
18. Nguyen, Kate, Nile Stanley, Laurel Stanley, Astrid Rank, Yonghui Wang (2016), "A Comparative Study on Storytelling Perceptions of Chinese, Vietnamese, American and German Education Students", *Reading Psychology*, 37(5), 728-752.
19. Nguyen, Loan Thanh, Huan Buu Nguyen (2018), "The impact of Storytelling on high school Students' oral performance", *European Journal of English Language Teaching* 3(4), 68-83.
20. Perrow, Susan (2010), *Bajke i priče za laku noć. Terapeutske priče za djecu*, Ostvarenje, Velika Mlaka
21. Phillips, Loise (2000), "Storytelling - The Seeds of Children's Creativity", *Australasian journal of early childhood*, 25(3), 1-5.
22. R Core Team (2018) *R: A language and environment for statistical computing*, R Foundation
23. For Statistical Computing, Vienna, Austria URL <https://www.R-project.org/>(pristupljeno 20. 03. 2020.)
24. Rodríguez-Cáceres, Mélaney, Francisco Pérez-Gómez (2017), "The Teacher Gets a Story!?" *Revista Folios*, 46, 117-127.
25. Roney, R. Craig (1998), "Defining Storytelling: Some Theoretical Thoughts", *Storytelling World*, 13, 23.
26. Stanley, Nile, Kate Nguyen, Hope Wilson, Laurel Stanley (2015), "Storytelling, Values and Perceived Resilience among Chinese, Vietnamese, American

and German Prospective Teachers”, *Universal Journal of Educational Research*, 3(8), 520-529.

27. Težak, Dubravka, Mira Čudina-Obradović (1993), *Priče o dobru priče o zlu. Priručnik za razvijanje moralnog prosuđivanja u djece*, Školska knjiga, Zagreb
28. Vizek Vidović, Vlasta i sur. (2005) *Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: višestruke perspektive*, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb

DIFFERENCES IN *STORYTELLING* (CAPACITY FOR STORYTELLING) BETWEEN STUDENTS OF EASTERN AND WESTERN CULTURAL TRADITIONS

Summary:

Given that storytelling is a student-centered approach that encourages deep and individual learning, the purpose of this research is to encourage more frequent use of storytelling in teaching to make it easier and faster for students to learn and improve their achievements. This research was conducted with the aim of examining the storytelling capacity of students studying education in the Republic of Croatia (the sample consisted of 104 students of the University of Zagreb), and conducting a detailed analysis of the dimensions of storytelling capacity, in order to enable comparison with other research done in the Western culture (USA and Germany) and countries of Eastern culture (China and Vietnam), as well as to explore differences in the perception of storytelling between students belonging to the Eastern and Western cultural traditions, respectively. We also wanted to examine how cultural differences affect this perception. The results of the research are surprising, because it turned out that Croatian students are closest to American students in terms of storytelling capacity, which means that Croatian students are closer to American than German students, although there is a connection with German students but it is not that strong. In relation to the students of Eastern culture, an incredible similarity was found between Croatian students and Vietnamese students in one dimension of storytelling, namely beliefs and convictions.

Keywords: storytelling; ability (capacity) to tell stories; dimensions of storytelling; students of Western and Eastern cultural traditions

Adresa autorica
Authors' address

Mirjana Gregurić
Ljubica Bakić-Tomić
Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
mirjanagre@gmail.com
ljbakictomic@gmail.com